

WIELKI SZEŃ

"Od bohatera do wroga" – poruszający film dokumentalny o tym, jak łatwo spaść z piedestału i znaleźć się po niewłaściwej stronie historii, kiedy pisze ją reżim.

FILM DOKUMENTALNY
TOMASZA WOLSKIEGO

O filmie:

TYTUŁ ORYGINALNY:	Wielki Szef
TYTUŁ MIĘDZYNARODOWY:	The Big Chief
REŻYSERIA, SCENARIUSZ, MONTAŻ, ZDJĘCIA ORAZ WYBÓR ARCHIWÓW:	Tomasz Wolski
PRODUKCJA / PRODUCENTKA:	Kijora Film / Anna Gawlita
KOPRODUKCJA:	Telewizja Polska S.A., INA, Atoms & Void, Krakowskie Biuro Festiwalowe, Mazowiecki Instytut Kultury
UDŹWIĘKOWIENIE:	Aleksandra Landsmann, Igor Kazmirchuk
WSPÓŁFINANSOWANIE:	PISF
GATUNEK:	Pełnometrażowy film dokumentalny
CZAS TRWANIA:	88'
KRAJ PRODUKCJI:	Polska, Francja, Holandia
JĘZYK PRODUKCJI:	polski, francuski, niemiecki, angielski
ROK PRODUKCJI:	2025

Logline

"Wielki Szef" to immersyjny film szpiegowski podążający za niejednoznaczną, charyzmatyczną postacią historyczną.

Błyskotliwie zmontowane archiwalne materiały z kilku zakątków świata stopniowo odsłaniają kolejną tajemnicę XX wieku.

Kim naprawdę był Wielki Szef?

Kontekst historyczny

Leopold Trepper był agentem wywiadu Armii Czerwonej i współpracował z sowieckim wywiadem od 1930 roku.

Nazwa Rote Kapelle była kryptonimem nadanym tajnej operacji rozpoczętej [REDACTED]

[REDACTED] pod zbiorczą nazwą „Czerwona Orkiestra” i ma być postrzegana przede wszystkim jako organizacja szpiegowska Związku Radzieckiego. [REDACTED]

[REDACTED] sieć grup oporu, połączona przez osobiste kontakty, jednocząca setki przeciwników reżimu nazistowskiego.

[REDACTED] powiązane z sowieckim wywiadem sieci działające w Belgii, Francji, Wielkiej Brytanii i krajach Beneluksu, zbudowane przez Leopolda Treppera na zlecenie Głównego Zarządu Wywiadowczego (GRU).

Trepper kierował serią tajnych komórek do organizowania agentów. Do komunikacji z sowieckim wywiadem wykorzystywał najnowsze technologie – małe radia bezprzewodowe.

[REDACTED] zaawansowane wykorzystanie technologii pozwalało organizacji działać jako sieć, zdolna do osiągnięcia taktycznego zaskoczenia i dostarczania wysokiej jakości informacji wywiadowczych, w tym ostrzeżenia o operacji Barbarossa.

[REDACTED] sieć „Czerwonej Orkiestry” w Europie Zachodniej, kierowana przez Leopolda Treppera, nie istniała.

Synopsis

W latach 60. i 70 XX wieku w Polsce, Leopold Trepper znajduje się w groteskowej sytuacji jak ze świata Kafki. Jest legendarną postacią historii wywiadu, mózgiem jednej z najważniejszych siatek szpiegowskich okresu II wojny światowej, zwanej Czerwoną Orkiestrą. Nagle jego pozycja i osiągnięcia stają się pretekstem do represji. Trepper staje się persona non grata we własnym kraju.

Odsunięty od swej funkcji, Trepper jest śledzony na każdym kroku przez czujne oko bezpieczeństwa. Każdy jego ruch jest skrupulatnie dokumentowany, rozmowy nagrywane, a jego wizerunek utrwalany na fotografiach, które trafiają do tajnych teczek. Bohater desperacko szuka ucieczki od dusznej atmosfery, jaka się wokół niego zawiązała w ojczyźnie. Wielokrotne podania o paszport są rozpatrywane negatywnie.

Wieści o trudnej sytuacji Treppera docierają do Francji, gdzie rozpoczynają się działania na rzecz jego uwolnienia. Francuzi namawiają go do emigracji, jednak próby udokumentowania jego historii lub wywarcia nacisku na bezpieczeństwo są torpedowane przez polskie władze. Francuska ekipa filmowa, która chciała nagłośnić sprawę, wyjeżdża z Polski bez materiału zdjęciowego, który został w całości skonfiskowany. Francuska ekipa filmowa, która chce nagłośnić sprawę, wyjeżdża z Polski bez materiału, który zostaje w całości skonfiskowany.

W Paryżu powstaje komitet mający wywierać presję na polskie władze, by pozwoliły Trepperowi na wyjazd. Kampania ta nieoczekiwanie wywołuje kontratak w postaci oszczerstw ze strony szefa francuskiego kontrwywiadu, który oskarża Treppera o szpiegostwo i zdradę towarzyszy z Czerwonej Orkiestry, skazując ich tym samym na śmierć. Ostatecznie, po strajku głodowym i narastającej międzynarodowej presji, Polska ugina się i pozwala Trepperowi na opuszczenie kraju. Bohaterowi udaje się osiedlić w Izraelu.

Jego historia to opowieść o szpiegostwie, zdradzie i niezłomnej woli przetrwania. Film opowiada o niejednoznacznej postaci, a akcja pełna zwrotów mogłaby posłużyć jako scenariusz filmu akcji. Jest to dokumentalny thriller szpiegowski oparty na archiwaliach - dla osób zafascynowanych historią, II wojną światową, tajemnicami szpiegostwa, ale także kinem dokumentalnym skupionym na bohaterze, wykraczającym poza tradycyjne granice gatunku. Zgromadzone w filmie archiwalia z ponad 20 źródeł z całego świata oraz brawurowy montaż, który tworzy narrację filmu, stanowią kolejny mocny głos w dyskusji o archiwalnym kinie dokumentalnym.

UNITED NATIONS
PLAZA

Deak & Co
International Inc

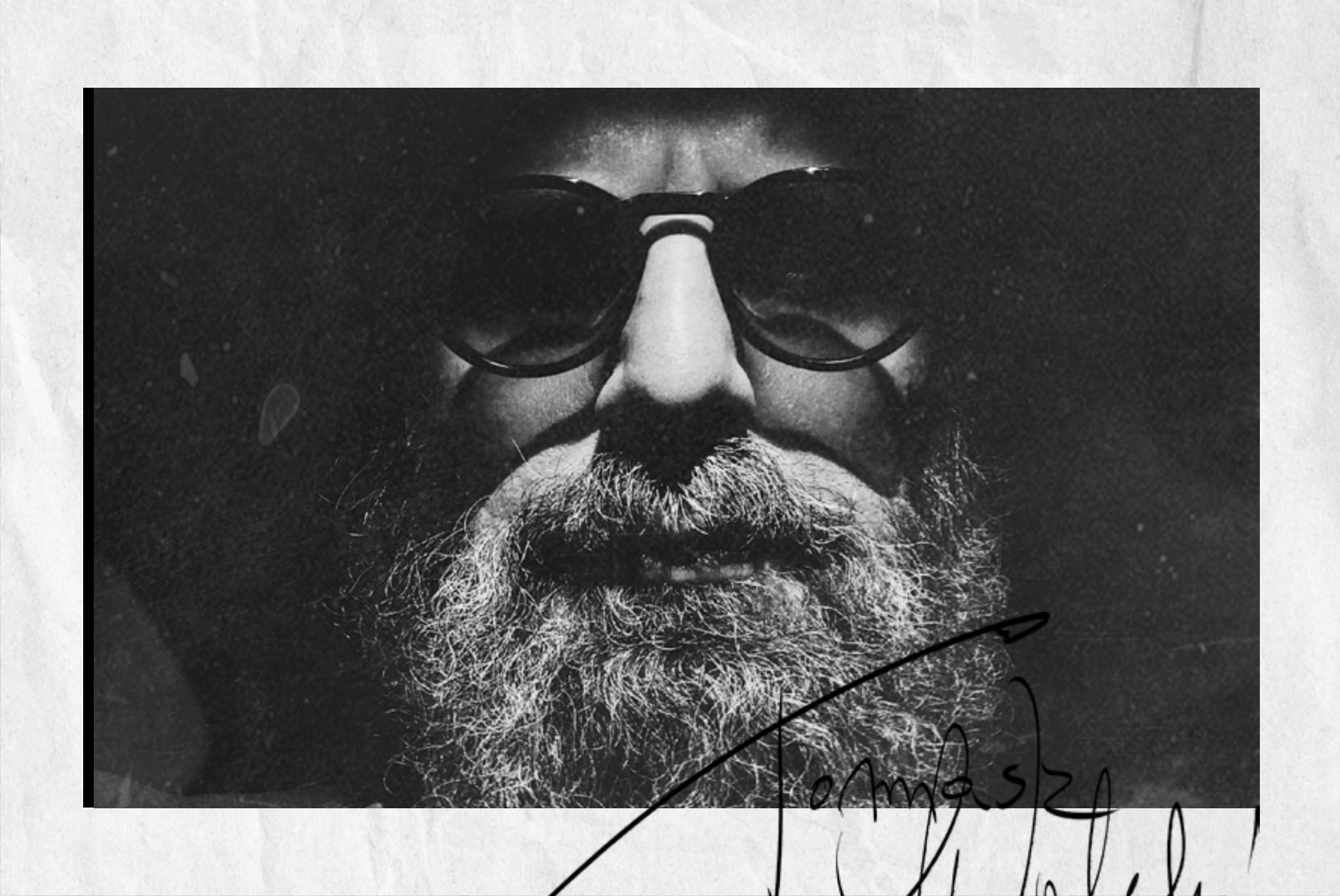
MONDAY to FRIDAY

9:30AM to 5:30PM

SATURDAY 10AM to 12PM

**I AM ON A HUNGER STRIKE
TO PREVAIL ON THE POLISH
GOVERNMENT TO PERMIT MY
AILING PARENTS TO**

Reżyser

WYBRANA FILMOGRAFIA

- 2025 Wielki Szef
- 2024 Rok z życia kraju
- 2023 W Ukrainie / współreżyseria Paweł Pawlus
- 2021 1970
- 2020 Zwyczajny kraj

Nazwisko	Tomasz Wolski
Rola	Reżyser, scenarzysta, operator i montażysta.
Wykształcenie	Stopień doktora w dziedzinie sztuki nadany w PWSFTviT w Łodzi.
Członkowstwo	Członek Stowarzyszenia Filmowców Polskich, Polskiej Akademii Filmowej oraz Europejskiej Akademii Filmowej (EFA). Od roku 2024 członek Rady Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.
Nagrody	Jego pełnometrażowy film dokumentalny, „1970”, był pokazywany na ponad 50 międzynarodowych festiwalach na całym świecie i zdobył wiele nagród (Visions du Réel, Krakowski Festiwal Filmowy, Zagrebdox, Festival Film Dokumenter, Batumi International Art House Film Festival). Film „W Ukrainie” miał premierę podczas Berlinale.

Reżyser o filmie

„Wielki szef” to opowieść zagłębiająca się w burzliwe, skomplikowane czasy, w których żyli nasi rodzice i dziadkowie. Archiwalia, które są podstawą filmu stopniowo ukazują portret człowieka rzuconego w wir przeciwności losu, zmuszonego do podejmowania decyzji, które z dzisiejszej perspektywy trudno jednoznacznie ocenić.

Widzowie stają się świadkami historii postaci, która wymyka się tradycyjnemu pojęciu jednoznacznego bohatera (o ile taka postać w ogóle istnieje). To człowiek pełny tajemnic, skrywający sekrety, a być może wręcz świadomie budujący aurę zagadkowości wokół swojej osoby. Wydarzenia lat 70. to z jednej strony przejaw ludzkiej podłości (antysemityzm), a z drugiej niezwykle akt solidarności (komitet na rzecz uwolnienia Treppera). Chęć i potrzeba niesienia pomocy słabszym, wymagającym opieki i wsparcia, to temat uniwersalny – dotykamy go nieustannie w codziennym życiu i polityce także dziś, w obliczu sytuacji afgańskich uchodźców czy rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Liczymy na tych, którzy w trudnych chwilach mogą nam pomóc.

Dążąc do stworzenia jak najbardziej filmowej i dramatycznie naładowanej opowieści, zrezygnowałem z narracji lektorskiej. Jednak poprzez sposób montażu starałem się poprowadzić widza przez kluczowe wydarzenia historyczne. W możliwie przystępny, a zarazem filmowy sposób podpowiadam konteksty, na wypadek gdyby widz nie posiadał niezbędnej wiedzy.

Sceny wydarzeń historycznych są montowane z własnym napięciem i emocjonalnym dramatyzmem. Ich celem jest oddanie atmosfery i realiów tamtych burzliwych czasów oraz przypomnienie, niekiedy w dosłowny sposób, o ich brutalności. Wszystko to ma na celu ukazanie surowej rzeczywistości i niebezpieczeństw, z jakimi Trepper musiał się zmierzyć. „Wielki Szef” zagłębia się w życie człowieka, który poruszał się wśród burzliwych wydarzeń historycznych, odciskających niezatarty ślad zarówno na jego losach, jak i na tych, którzy nie pozostali obojętni.”

TOP SECRET

Rozmowa z Tomaszem Wolskim

FRAGMENT WYWIADU PIOTRA CZERKAWSKIEGO

W jaki sposób trafiłeś na ślad swojego bohatera, który w Polsce jest dziś postacią właściwie anonimową?

Kiedy pracowałem nad filmem „Zwyczajny kraj” i przeglądałem archiwa Instytutu Pamięci Narodowej, zwróciłem uwagę na dokumenty opisane sygnaturą „Leopold Trepper”. Nic mi to nie mówiło, ale materiałów było bardzo dużo, co mnie zdziwiło, bo peerelowskie służby zwykle je niszczyły. Okazało się, że na dwudziestu – trzydziestu

Peerelowskie służby zwykle niszczyły takie materiały.

taśmach filmowych zarejestrowano wywiad z człowiekiem, który opowiada o swoim życiu w czasie II wojny światowej. Zacząłem szukać dalej i zorientowałem się, że wywiad był materiałem zarekwi-

rowanym francuskiej telewizji, której dziennikarze przyjechali zrobić wywiad z Trepperem w latach siedemdziesiątych. Byłem ciekaw, co właściwie ich do tego skłoniło. Dowiedziałem się, że autor wywiadu, Jean – Pierre Elkabach, wciąż żyje, zadzwoniłem do niego, ale nie odebrał, bo widocznie kierunkowy z Polski źle mu się kojarzył.

Jak w końcu się z nim skontaktowałeś?

Napisałem mu smsa, w którym wyjaśniłem, że mam dostęp do jego materiałów sprzed czterdziestu pięciu lat, o których myślał, że uległy zniszczeniu, bo tak przekazały mu polskie służby bezpieczeństwa. Kiedy tylko Jean – Pierre przeczytał tę wiadomość, oddzwonił natychmiast i był bardzo wzruszony. Jakiś czas później zawiozłem te archiwalia do Francji i zorganizowałem projekcję w małej salce kinowej w Paryżu. Zarówno Jean – Pierre, jak i Gilles Perrault (autor książki o „Czerwonej Orkiestrze”) zareagowali na wspomnienia

o sprawie Treppera bardzo emocjonalnie. Czułem, że dotykamy ważnych dla nich spraw. Widząc skalę tych emocji, byłem jeszcze bardziej zdziwiony tym, że w Polsce Trepper wciąż pozostaje właściwie nieznany.

No właśnie, dlaczego tak jest?

Zadaję sobie to pytanie od dawna i wciąż nie umiem znaleźć odpowiedzi. Materiałów z jego udziałem nie ma ani w archiwach polskiej telewizji, ani radia, ani w indeksach większości książek historycznych opowiadających o II wojnie światowej bądź marcu 1968 roku. To tym dziwniejsze, że po wojnie Trepper przez dobrych kilka lat pełnił funkcję przewodniczącego Towarzystwa Społeczno – Kulturalnego Żydów polskich, był właściwie peerelowskim aparatchykiem, musiał pojawiać się na oficjalnych imprezach...

Domyślałem się, że to niejedyna tajemnica ukryta w biografii Treppera.

Wielką zagadką jest na pewno to, jak to się stało, że Trepper został szefem „Czerwonej orkiestry”, czyli największej siatki szpiegowskiej we Francji, skoro nie mówił dobrze po francu-

sku, a wręcz kaleczył ten język... Mało tego, będąc we Francji podczas II wojny światowej mieszkał tuż obok siedziby gestapo!

Musiał mieć w życiu dużo szczęścia, ale zakładam, że chodziło o coś więcej.

Shczęście na pewno było ważne, ale do tego dochodził też spryt i umiejętność odnajdywania się w niecodziennych sytuacjach.

A więc był to ktoś w rodzaju polskiego Bonda?

No właśnie niekoniecznie. Ciekawe światło rzuciła na to jedyna osoba z rodziny Treppera, którą udało mi się odnaleźć – jego wnuczka, która występuje w filmie jako mała dziewczynka na archiwalnym nagraniu.

Okazało się, że autor wywiadu dla francuskiej telewizji wciąż żyje.

Co konkretnie ci powiedziała?

Że nie wie jak jej dziadek mógł być tak wielkim szpiegiem, skoro miał kiepską orientację w terenie i gubił się za każdym razem kiedy tylko wychodził z domu. Co więcej, nie ma pojęcia skąd wzięła się jego wiedza technologiczna, którą wykorzystywał w pracy, jeśli sama była świadkinia tego jak wsta-
wił kiedyś elektryczny czajnik na gaz i go oczywiście spalił. Co ciekawe, podczas pracy nad filmem przytrafiło mi się dokładnie to samo...

Na zdrowy rozum ktoś taki nie powinien przeżyć na wojnie ani jednego dnia.

A tymczasem wszyscy inni członkowie „Czerwonej orkiestry” zostali złapani, poddani torturom i zabici, a Trepper jako jedyny uszedł z życiem. On sam tłumaczy, że to była konsekwencja rozkazu Canarisa i Himmlera, by zamiast zabijać najważniejszych szpiegów, wykorzystać ich w wywiadowczej grze i kazać im wysyłać aliantom fałszywe informacje. Trepper utrzymuje jednak, że pozostał podwójnym agentem i wciąż przekazywał aliantom prawdę.

Wierzysz mu?

Nie wiem. Ale nawet jeśli nie wierzę mu w stu procentach, wychodzę z założenia, że trudno jest oceniać pewne wybory z czasów wojny z perspektywy współczesności. Zrobiłem „Wielkiego szefa” między innymi po to, żeby pokazać, że wojna tak komplikuje ludzkie życiorysy, że później trudno jest się z tych komplikacji wyplątać.

Rzeczywiście film nie stawia jednoznacznej tezy – historię Treppera można by rażąco uprościć.

Wystarczyłoby podejść bezkrytycznie do narracji, jaką kreowały wokół niego służby konkretnych krajów. Tymczasem, jeśli sięgnie się do różnych archiwów, widać, że kolejne służby budowały wykluczające się wzajemnie opowieści, żeby osiągnąć za ich pomocą konkretne cele. Francuzi przedstawiali w swo-

Trudno jest oceniać pewne wybory z czasów wojny z perspektywy współczesności.

ich aktach Treppera jako nieudacznika, który nie był wcale taki ważny, ponieważ woleli chwalić działaczy własnego Ruchu Oporu. Niemcy z kolei pisali o Trepperze jako superszpiegu, którego nie sposób złapać, by uwiarygodnić swoje klęski na tym polu. Polskie służby natomiast interesowało w Trepperze głównie jego żydowskie pochodzenie i zagraniczne kontakty.

We wszystkich swoich filmach opartych na archiwaliach starasz unikać podobnych jednoznaczności. Myślisz, że łączy je coś jeszcze?

„Zwyczajny kraj” był szerszym portretem komunizmu w Polsce, ale moje dwa pozostałe filmy oparte na archiwaliach – „1970” i poświęcony stanowi wojennemu „Rok z życia kraju” – opowiadały o bardzo konkretnych momentach naszej przeszłości. „Wielki szef” też pierwotnie wywodził się z tego klucza – punktem wyjścia jest dla niego rok 1968 i antysemicka nagonka rozpęta-
na przez Gomułkę. Wydarzenia marcowe nadają ton opowieści, która przyjmuje kompozycję szkatułkową – dowiadujemy się, że władze zabroniły Trepperowi wyjechać i żeby zorientować się dlaczego, musimy cofać się o kolejne lata wstecz. Ostatecznie wszystko rozbija się jednak o jego żydowskie pochodzenie i haniebnny moment w historii Polski, o którym trzeba ciągle przypominać.

Warsaw, 2025

Producentka

Anna Gawlita

Nazwisko	Anna Gawlita
Bio	Nagrodzona jako najlepsza producentka na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym Nowe Horyzonty oraz na Krakowskim Festiwalu Filmowym. Współwłaścicielka i prezes zarządu KIJORA FILM, członkini Europejskiej Akademii Filmowej. Uczestniczka Berlinale Talents, programu Emerging Producers na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Jihlavie, programu EKRAN+ w Szkole Wajdy, a także Producers To Watch na MIPCOM/DOC/TV, ACE Producers Mentoring, Eurodoc. Doktorantka Szkoły Filmowej w Łodzi.
Produkcja	Producentka i kierowniczka produkcji filmów dokumentalnych, m.in. Tomasza Wołoskiego, Piotra Stasika i Aleksandry Maciuszek, które zdobywały nagrody na festiwalach Visions du Réel, Jihlava FF, Kraków FF, Palms Springs FF, Margaret Mead w Nowym Jorku i wielu innych. Producentka i koproducentka wielu filmów fabularnych, m.in. „Hurra. Wciąż żyjemy!”, „Via Carpatia”, „Dzień czekolady”, „Słowo”. Reżyserka krótkometrażowego dokumentu „Krzyżoki”, nagrodzonego m.in. na Cork Film Festival oraz Camerimage (oba festiwale kwalifikujące do Oscara).

Kijora Film

Firma została założona w 2007 roku przez Annę Gawlitę. Firma zajmuje się produkcją filmów dokumentalnych i fabularnych, kładąc nacisk na scenariusze poruszające aktualne kwestie społeczne i etyczne oraz intymne, lokalne historie. Produkcje Kijory brały udział w festiwalach Berlinale, Busan, Visions du Réel, Slam-dance, Karlovy Vary, Camerimage i wielu innych; nasz film dokumentalny „W Ukrainie” miał premierę na Berlinale Forum 2023.

Jako producenci staramy się tworzyć kreatywną przestrzeń dla twórców dla rozwoju i produkcji filmów fabularnych i dokumentalnych. Pracujemy nad projektami o autorskim charakterze, poszukującymi nowych form wyrazu i wchodzącymi w dialog ze współczesnością. Zajmujemy się także produkcją filmów o sztuce i o artystach. W swoim katalogu mamy m.in. serial o polskim designie „Rzecz Polska”, czy film dokumentalny o rzeźbiarzu Romanie Stańczaku.

WYBRANA FILMOGRAFIA I NAGRODY:

„ROK Z ŻYCIA KRAJU”

- reż. Tomasz Wolski, pełnometrażowy dokumentalny, 85', 2024
2024 Krakowski Festiwal Filmowy, nagroda: Srebrny Róg
2024 Ji.Hlava International Documentary Film Festival, Selekcja
2024 Dok Leipzig, Selekcja
2024 Watch Docs, Wyróżnienie Stowarzyszenia Kin Studyjnych
2025 Trieste Film Festival, Selekcja

„W UKRAINIE”

- reż. Tomasz Wolski, Piotr Pawlus, 83', 2023
2023 Festiwal Filmowy Berlinale, sekcja Forum
2023 Visions du Reel IFF, specjalne wyróżnienie
2023 Millenium Docs Against Gravity

„1970”

- reż. Tomasz Wolski, 71', 2021
2021 Visions du Reel IFF, Nagroda Główna Jury
2021 Krakow Film Festival, Srebrny Lajkonik

Media o filmie

[Variety](#)

[Filmkommentaren](#)

[ScreenDaily](#)

[Business Docs Europe](#)
[\(K.Driessen\)](#)

[Business Doc Europe](#)
[\(G. Macnab\)](#)

[Il Manifesto](#)

Kontakt

ANNA GAWLITA

kijora@gmail.com | +48 609 421 497

PLAKAT I MATERIAŁY PROMOCYJNE:

[WIELKI SZEŃ / DLA MEDIÓW](#)

WYBRANE FESTIWALE | 2025

Visions du Reel,
Burning Lights Competition
(premiera światowa)

Krakow Film Festival,
Międzynarodowy Konkurs
Dokumentalny, Konkurs Polski